

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1117.

CHICAGO, ILL., 7. FEBRUARJA, (FEB. 7.) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

VSEBINA:

ČLANKI.

Angleški prestolonaslednik med premogarji.
Kdo v Rusiji zastopa leninizem in revolucijo?
Španci bi se radi otresli diktature.
Obiski radi umetnosti ali radi dolarjev.
Po desetih letih v Jugoslaviji.
"Radnikovi" komunisti in pokojni Miloje
Lučić.
Šestdesetletnica Ivana Mlinarja v Ljubljani.
Ali je Proletarec potreben list? (Članek na
platnicah).
Naš spas je v aktivnostih.
Razporeke naraščajo hitreje kakor poroke.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

„Sličica iz Johnstowna in okolice.
Iz vzhodnega Ohija.
Milwaukee. — Boljša dramatika in drugo.
Iz Kansasa o našem gibanju.
Akcija za "očiščenje" Clevelanda.
Mi, in moč delavskih strank v Ameriki.
O zabavi kluba št. 27, o "Zarjini" operi in
drugem.

Naznanilo milwauskim sodrugom.
V ravnanje občinstvu v Barbertonu.
Preiskovalni odbor kluba št. 27 o "Dokumen-
tu sramote".
Agitatorji na delu.
Listu v podporo.
Račun razpečanih znamk.
Priredbe klubov JSZ.

DRAMA IN GLASBA

Subelj in ga. Lovčtova priredita operno
predstavo v Waukeganu.
O naši nedeljski predstavi v Chicagu.

RAZNO.

Pod spovednim pečatom (roman, nadalje-
vanje).
Slovenska delavska zadružna zveza v Cleve-
landu.
Maškarada "Nade" bo 9. februarja.
Maškarada S. N. D. v Waukeganu.
"Pionerjeva" veselica na pustni večer.
Priredbe slovenskih organizacij v Chicagu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone—ROCKWELL 2864.

Ali je "Proletarec" potreben list?

NIHČE NE ZANIKA, da je Proletarec potreben list. Vprašanje je le, koliko je potreben in čemu. Proletarec je nastal radi potrebe, in po 23. letih, od kar izhaja, se ni še prav nič zmanjšala, pač pa so se njegove naloge povečale. Vprašanje je torej, kako omogočiti večji list, in to je ostalo nerešeno.

Proletarec je potreben kot list kritike, kot list vzgoje, kot propagator prosvetnega delovanja, in je potreben kot varuh, ki pazi na one, ki se prerivajo v ospredju naše javnosti s sebičnimi, ljudskim interesom škodljivimi nameni.

Iz te številke je zopet izostalo marsikaj, kar bi moralo biti priobčeno; na primer, imamo dopise, ki so vredni da pridejo med čitatelje, pa so odrivani, ker ni najti prostora zanje. Imamo članke sotrudnikov, opise, razprave, eseje, črtice, ali v list gre le toliko gradiva in nič več.

Glede vprašanja forme in cene, oziroma o razlikah v cenah ne bomo govorili na tem mestu. Ko upravnik dobi vse podatke, bo podal poročilo in na podlagi številke se lahko otvori razprava. Kar hočemo naglasiti v tem članku, je agitacija za list. Krog tistih, ki se trudijo pomnožiti število naročnikov, ni zadosti velik. Verujemo, da so za naše delavce razmere marsikod izredno težke, da je brezposelnost velika, in da je nevednosti in zakrknjenosti več kot preveč — toda še je tisoče delavcev, ki so sposobni postati čitatelj tega lista, ako bi jih sodrugi in somišljeniki k temu navajali ter jih pridobili, da se nanj naroče.

Povsod v vrstah zavednega delavstva se čujejo pritožbe, da je ljudstvo brezbrizno — toda brezbriznosti med njim bi bilo manj, če bi tisoči tistih, ki so nekoč agitirali ter vršili vzgojevalno delo, z njim zopet začeli.

Med nami ni vzroka za obupavanje. Glasilo imamo, organizacije imamo, polja je mnogo, in ko hitro iztrebimo plevel brezbriznosti toliko, da ne bo vplival na naše delo kakor osat na zanemarjeni njivi, je prva bitka dobljena.

Med tem pa, koliko ste pripravljeni storiti, da število naročnikov povečate, koliko za pojačanje organizacije, in kakšne so vaše sugestije? Izrazite svoja mnenja v listu, ali pošljite nasvete upravi. Čas je, da gremo z delom dalje.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1117.

CHICAGO, ILL., 7. FEBRUARJA, (FEB. 7,) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

Upravništvo (Office) 8639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

TU IN TAM O TEM IN ONEM

Angleški prestolonaslednik med premogarji

PREMOGOVNIŠKA INDUSTRIJA skoro vsepovsod je več ali manj v krizi. Kriza znači za družbe manjši profit, za delavce pa predstavlja mizerijo. Največja je med angleškimi premogarji, ki živijo v nepopisni bedi. Stotisoče ljudi je prizadetih. Pomankanje med njimi je tolikšno, da ve zanj ves svet. Ponosna, bogata Anglija ima stotisoče gladnih delavcev, ki prezebajo vzlic obilici premoga in umirajo od lakote. Država plačuje nekaj podpore brezposelnim, občine v prizadetih okrožjih so par let tudi pomagale, a sedaj so bankrotirane. Končno se je na te reveže spomnil Prince of Wales, angleški prestolonaslednik. Listi v Angliji, v Ameriki in nekaj tudi drugje so dan za dnem poročali, kako gre princ od vasi do vasi, kako gazi do členka v blatu, kako ga ljudje z upanjem sprejemajo, in kako se rokuje z izsušenimi materami in delavci. Dober princ, prav tak, kakršni so v monarhijah opisani v šolskih knjigah. Organiziral je pomožno akcijo za bedne premogarje in jim nabral v pomoč blizu pol milijona. Od dobrih ljudi v Zedinjenih državah je dobil okrog sto tisoč. Ko je princ končal svoje potovanje, je dejal, da je videl revščino kakršne ni pričakoval. Pomoč je nujno potrebna, je dejal še decembra, in to svoje dognanje je na koncu svoje ture ponovil. "Žal, da ni izgleda na hitro rešitev," je rekel princ, "toda upam, da se bo s časoma našel izhod, ki bo to prostrano okrožje rešil težkih nadlog." In to je vse, kar kak princ zmore. Rokuje se z ljudmi, ji tolaži, vzbuja pozornost, in dobri ljudje po svetu se zganejo, kajti če pravi princ, da so premogarji v bedi, potem mora to pač biti res. Lepo je, če se jim pomaga, kajti v gladni uri je človeku dobrodošel vsak košček kruha. Ampak to je problem, ki zahteva več kakor usmiljenega princa ter apelov na dobre ljudi. Princ to ve, Baldwin isto tako, kompanije gledajo tej resnici v obraz, ali rešitev ni v soglasju z njihovim tolmačenjem ekonomske uredbe. Kapitalizem vendar ne bo uvajal socialističnih zdravil! Treba je na vlado ljudi, ki se ne bodo strašili neizogibnosti ter se poslužili načinov,

ki so za ozdravljenje žalostnega položaja potrebni. To je naloga, ki jo bo ljudstvo v Angliji poverilo najbrž že pri letošnjih volitvah delavski stranki.

Španci bi se radi otresli diktature

DIKTATURE SO MORDA v gotovih slučajih res izhod iz političnega kaosa, toda nobena diktatura ne more računati na trajnost. Ljudstvo jo vrže raz sebe prej ali slej. Primo de Rivera v Španiji vlada diktatorsko že par let, toda nejevolja ljudstva proti njemu narašča. Nevarnost mu preti posebno od vojaštva. V nedeljo 3. februarja se je uprl del vojaštva v Valenciji, ki so ga lojalne čete sicer kmalu potlačile, toda bitke med vojaštvom niso posebno ugodno znamenje za sedanjí režim.

Kdo v Rusiji zastopa Lenina in njegove nauke—Trocki ali Stalin?

VSOVJETSKI UNIJI traja že dolgo boj med Stalinovo strujo, ki je na vladi, in med Trockijevo, ki je črno zapisana in nima nobenih pravic. Zelo ostre oblike je dobil v prošlem poletju, in v začetku tega leta je začelo vodstvo stranke kakor tudi vlada uvajati proti Trockijevemu drastične korake. Simpatije večine so naravno z vodstvom in vlado. Trockijevci so obtoženi sabotaže proti proletarski državi, proglašajo jih za kontrarevolucionarje, za agente kapitalističnih držav in za odpadnike leninizma. Ti izobčenci in grešniki pa prihajajo s protiobdolžitvami, da vodi Stalin Rusijo nazaj v kapitalizem, da daje koncesije bogatim kmetom na škodo delavstva, in da se je od leninizma oddaljil in se še oddaljuje. Leon Trocki je bil poleg Lenina vodilni krmar ruske boljševiške revolucije. Bil je komisar zunanjih zadev v prvi boljševiški vladi in pozneje vojni komisar. Ko so mu odvzeli to mesto, je dobil nekaj drugih važnih služb, toda vsaka je bila zanj stopnja navzdol, dokler ni bil končno poslan spoti nekam v Sibirijo. Sedaj poročajo, da so ga izgnali v inozemstvo. Stalin ne pusti, da bi se kaka struja v komunistični stranki razvila v toliko, da bi mu postala nevarna, ali da bi povzročila novo stranko. Vse to je razumljivo,

ni pa razumljivo svetu čemu ta boj med stalinovci in trockijevci ne le v Rusiji ampak v vseh drugih komunističnih strankah po svetu. Gre se v prvi vrsti za premoč in oblast, v drugi pa za razlike v taktiki in gospodarstvu. Tisti, ki je na vladi, ima odgovornost, oni pa, ki je v opoziciji, ima priliko kritizirati. Ta boj v ruski stranki ni za deželo nobena nesreča. Slabo bi bilo le, če bi vsi Rusi mislili tako kakor Stalin, ali tako, kakor Trocki. Rusija je prebredla že hujše krize in bo tudi frakcijske spore. Kar pa se tiče bojev med "stalinovci" in "trockijevci" v Ameriki, so komedija, katera se dopade samo tistim, ki so v igri.

Obiski radi umetnosti ali radi dolarjev?

F. Z.

Včasih človek čuje kako pikro na račun onih, ki prihajajo v Zedinjene države "po dolarje". Sklepajo, da jim ni za drugo kot za "naše dolarje" in jih smatrajo vsled tega za nezaželjene.

Ameriški Slovenci imamo le redkokdaj kakega obiskovalca, ki bi prišel sem na predavateljsko ali koncertno turo. L. 1912 je bil povabljen od tukajšnjih slovenskih in hrvatskih socialistov Ethin Kristan na govorniško turo. Plačali so mu vožnje stroške. Bil je prvi med našim narodom, ki je prišel sem na tak "obisk". Njegovi shodi so bili dobro obiskani in od strani pametnih ni bilo kritike. A marsikdo je na glas dejal: "Delat naj gre, kot moram jaz." Naš človek je bil namreč navajen misliti, da si delavec samo tedaj, če voziš samokolnico ter rabiš kramp in lopato.

Pred par leti je bil tu Anton Kristan in imel nekaj predavanj. Tudi napram njemu so bili tihi in glasni očitki, češ, čemu prihajate sem? Koncem leta 1927 smo dobili Toneta Šublja, oziroma je prišel sam, kajti povabljen od večje, organizirane skupine, je bil samo Ethin Kristan imenovanega leta. Šubelj prireja od tedaj koncerte, in to skoro vse uspešno. Ne poje zastoj, svojo umetnost primerno ceni in pravi, da "dobro služi dolarje". Lansko leto je bil tukaj profesor V. Šarabon, da predava ameriškim Slovencem o lepotah dežele, v kateri so se rodili. Ker se je zatekel za aranžmo na napačen naslov — namreč v farovže, se je vrnil domov razočaran. Potne stroške mu je baje plačala neka parobrodna družba. Na njegova predavanja so računali vstopnino, česar ljudje baje niso navajeni in so ga kritizirali (ne javno), ker se je pustil "plačati". Pisec je v par krajih čul ostre opazke, da "škrici prihajajo sem samo po dolarje". Koncem prošlega leta je prišla sem ga. Pavla Lovšetova na koncertno turo — kajne, zopet "po dolarje".

Res je, da skoro vsakdo, ki pride v to deželo, pride "po dolarje". Vsi priseljenci smo prišli s tem namenom, ker je nam bolj ugajalo delati za dolarje kakor za krone, marke, franke ali lire. In je tudi res, da smo vsak dolar trdo zaslužili, kajti po cestah ne leže za nikogar, niti za umetnike ne.

Tisti, ki domnevajo, da prihajajo umetniki sem samo po dolarje, mislijo napačno. Oni prihajajo izvrševati svoje delo, kakor smo mi prišli izvrševati svojega, in naravno, da ga ne vrše zastoj. Čim več dobe, rajše vzamejo. V tem so si skoro vsi ljudje enaki.

Drugo je: Ali so nam taki poseti v kako korist? So. Narod, ki daje same težake, nima ugleda. Našega komaj da poznajo. Če pa bi imeli kakega velikega iznajditelja, kakega velikega politika in število umetnikov, pa bi javnost kmalu mnogo vedela o nas. Narod je cenjen po povprečni izobrazbi svojih ljudi in po svojih kulturnih delavcih, umetnikih itd. Če bi mi imeli na univerzah nekaj profesorjev velikega slovesa, par "zvezd" med filmskimi igralci, par "zvezd" v čikaški in newyorški operi, vsaj enega slovitega pisatelja, čigar dela bi prihajala pred ameriško publiko in se bi popularizirala, bi to narodu koristilo na ugledu, umetnikom pa najbrž finančno.

Mi smo že imeli "opernega pevca", ki je bil "naše gore list", torej ameriški Slovenec. Prišel je v angleške liste toliko kot noben drug Slovenec, toda ugleda si narod z njim le ni pridobil.

Meseca januarja je prišel iz Prage češki učiteljski zbor. Ameriški Čehi so mu garantirali pokriti vse stroške in še nekaj po vrhu. Vstopnina na njegove koncerte je prinesla že prilično dolarjev, toda ne zadosti za pokritje stroškov, in to bodo doplačali Čehi, ki dobivajo sem leto za letom razne svoje umetnike, profesorje, predavatelje itd. V Chicagu so imenovanemu zboru napolnili že dvakrat Avditorij, v katerem je okrog 4.000 sedežev. Poljski pianist Ignac Paderewski je zaslužil na svojih koncertih v Ameriki stotisoče dolarjev. Poljakom ni bil v škodo. Italijani so med Amerikanci marsikje na zelo slabem glasu, in če ne bi bilo italijanskih umetnikov, ki služijo za nekako ravnotežje, bi bili Italijani še veliko slabše cenjeni. Srbi imajo v Ameriki profesorja Pupina ter iznajditelja Teslo. Ampak gre se za obiskovalce. Virtouz Fritz Kreisler prireja v tej deželi koncerte od leta do leta in je zaslužil stotisočake. To zimo so gostovali v Chicagu med drugimi sledeči zbori, pevci in glasbeniki: Ruski simfonični zbor; češki učiteljski zbor iz Prage; angleški pevski zbor (iz Anglije); pianist Dai Buell; Rudolf Ganz; Mieczysław Ziolkovski; Yolanda Mero; Fritz Renk; Andre Skalski; Vera Mirova; Leo Podolsky; Henry Temianka; Marie Morrisey; Pablo Casals; Rosalyn Tureck; Andres Segovia; Mischa Levitzki; Lucia Chagnon; Helen

Koch; Myra Hess. To so le nekateri izmed onih, ki so imeli ali bodo imeli to zimo koncerte v čikaških gledaliških pod avspicijo aranžirke Berthe Ott. Eni so tukaj stalni priseljenci, veliko jih je, ki so tu samo na koncertni turi.

Sedanji koncerti po naselbinah našemu na-

rodu niso v kvar, pa četudi umetnik napravi nekaj dolarjev. S časoma, ko se bomo takim turam nekoliko privadili, jih bomo morda v stanju omogočiti tudi močem, ki so se vzgojile v naših naselbinah. Čimveč takih obiskov in kulturnih priredb — toliko bolje.

PO DESETIH LETIH V JUGOSLAVIJI

(To je prvi članek o položaju v Jugoslaviji po ukinjenju parlamentarne vlade in ustave, ki nam ga pošilja eden najboljših poznavalcev razmer v Jugoslaviji. V prihodnji številki priobčimo njegovo naslednje pismo o novih razmerah in o vzrokih, ki so dovedli do take premembe.)

DESET LET je preteklo, odkar so se ujediniili Srbi, Hrvatji in Slovenci v državo, ki je dobila oficijelno naslov Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Rekli pa smo ji od početka Jugoslavija. Ta naslov se je ukoreninil in svet nas dejansko pozna le pod tem imenom.

Ujedinjenje je forsiral leta 1918. hrvaški Srb — Svetozar Pribičević, ki je bil dejansko poslovodeči podpredsednik Narodnega veča v Zagrebu; njegov tovariš je bil Hrvat dr. Pavelić — predsednik pa je bil Slovenec dr. Korošec, ki pa ni vodil poslov predsednika, ker je bil z večjo deputacijo (dr. Žerjav i.t.d.) v Švici in Franciji, kjer se je dogovarjal s Pašičem oziroma s takratno srbijansko vlado v Ženevi (Genfu) radi — ujedinjenja. Sestavila se je takrat tam tudi neka skupna vlada na papirju in nekakšna "predustava" (predkonstitucija) bolj federalistična. Oboje samo na papirju, ker je Svetozar Pribičević (najbrže v dogovoru s Srbijanci) v novembru 1918. z neverjetno hitrostjo s pomočjo Slovenca dr. Kramerja (ki je bil glavni tajnik zagrebškega Narodnega veča) postavil takratno politično situacijo pred dvoje: *ali se takoj ujediniimo z Belgradom* ali pa bodo Dalmacija, Bosna, Srem in Vojvodina to na lastno pest storili. Res je, da resnega odpora proti temu ni bilo z ozirom na razmere; uvidevnejši, zrelejši politiki (člani Narodnega veča) so pač hoteli, da se popreje dogovorimo z dr. Korošcem in da od njega in njegovega odbora zvemo za mnenje srbijanske vlade . . .

Ujedinjenje se je v Belgradu izvršilo kakih 5—6 dni popreje, preden je odbor iz Ženeve mogel dospeti v Belgrad in opozoriti člane Narodnega veča v Zagrebu na tendence in taktiko srbijanske vlade. Svetozarju Pribičeviću je med tem že uspelo pripraviti teren za svojo tezo: *za krepki centralizem, za kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev* (proti Jugoslaviji) in za *dominantnost Srbijancev* kot osvobodjevalcev "neosvobojene braće".

Stjepan Radič s svojo seljaško stranko se je — abstinaliral; odšel je ogorčen iz Narodnega ve-

ča, ker je večje osvojilo monarhistični princip vlade. Predlog socialnih demokratov (ss. Antona Kristana, Bugšeka in sodrugov) v Narodnem veču se je glasil za republiko; pri glasovanju je dobil ta predlog le 7 glasov (Anton Kriston, Vilim Bugšek, Vitomir Korač, Svetozar Delič, Stjepan Radič, dr. Luka Cabrajič (Sarajevo) in dr. Joca Sunarič (Sarajevo), ostali so bili proti.

Stjepan Radič je porabil to priliko, da je odšel iz Nar. Veča in začel protibelgrajsko oz. protisrbijansko politiko z — abstinenco, ki je trajala do znanega Markovega protokola, polnih sedem let.

Svetozar Pribičević je vsled tega postal še hujski nasprotnik Stjepana Radiča in ga je kot dolgo let odločujoči minister neusmiljeno preganjal kot separatista in nasprotnika države. Radiča so vrgli tudi v ječo. Njegova stranka pa je v tem času silno narasla; na eni strani preganjanje s strani Belgrada, na drugi pa razne napake in zlorabe državne uprave, ki se je ravnala po navodilih Belgrada, sta vse storila, da je Hrvatska z malimi izjemami bila v Radičevem taboru. Predsednik Stjepan Radič je postal vidni edini predstavnik *Hrvatske*. — Ko so ga končno vrgli v ječo, je Belgrad ipak spoznal, da je napočil sedaj odločilen čas: ali s silo proti Hrvatom in jih ukloniti s surovo močjo in njih vodjo zapečatiti kot veleizdajnika v ječo — ali pa z njim skleniti mir in ga vzeti v vlado. Zgodilo se je prav dramatično to, da je bil Stjepan Radič iz ječe *poklican* — *na ministrski sedež*.

Svetozar Pribičević je za svoje centralistično sodelovanje v Belgradu bil že — v opoziciji . . . Radič in Pribičević, antipoda, nista mogla biti v vladi skupaj. Pribičević je doslužil, Radič je nastopil . . .

Stjepan Radič je bil negativen politik. V svoji stranki je bil on edina avtoriteta in edini absolutni gospodar. Njegova stranka ni bila stranka pozitivnega dela; on in njegovi ministri se niso z ničim izkazali. (V sedanji šumski bosanski aferi se o dr. Nikiču raznašajo neverjetne reči!!) Nekateri so se seve Radiču uprli ter osnovali svojo stranko . . . seve brez uspeha, ker jih je Radič brezobzirno potolkel.

Državna uprava je bila čimdalje slabša. Korupcija se je razpasla prav po francoskih in ameriških vzorih. Parlament je postal več ali

manj le glasovalni aparat večine. Južna Srbija, Bosna, Crna gora in Vojvodina je pošiljala poslance po zapovedi velikih županov in sreskih poglavarjev. V njih je imela vlada absolutno poslušen material.

Bosanski muslimani pod vodstvom begov dr. Spahe in Hrasnice so videli, kako je radikalna stranka strla njihove sovornike v Južni Srbiji (džemlijet), kako je Ferad beg Draga iz kandidata za ministra prišel v ječo za prastare grehe in kako so razirali džemlijetske poslance, in stopili so v vsako vlado, da se ohranijo in utrdijo.

Isto so odločili slovenski klerikalci, ki so imeli še večjo srečo, ker niso imeli — vodilne radikalne stranke v deželi za resnega nasprotnika.

Četvorna koalicija v parlamentu je prevzela vlado: radikali in demokratje so si razdelili Srbijo med se, dr. Korošcu so prepustili Slovenijo, dr. Spaho in radikali pa so si podelili Bosno.

V opoziciji so ostali: srbski kmetje, ki so majhna stranka, en socialist (ker jih ni bilo več) in Radič ter Pribičević s svojimi poslanci.

Stara sovražnika sta si segla v roko in — preko noči sta vsled sile razmer postala zaveznika in tovariša, Pribičević, razočaran, da je za svoje zvesto centralistično delo dobil — brco, Stjepan Radič pa iz nature opozicionalec, ker kdor ni pozitiven politik, more biti v opoziciji.

V parlamentu je nastala čudna situacija, medsebojno zmerjanje; v nobeni beznici se ne sliši hujskih psov, podtikanj, obdolžitve . . . Atmosfera je postala strašna in rodila je — Punišo Račića, ki je eksplodiral. Njegovih šest strelav ni zgrešilo. Dolgoletni četnik je poznal svojo profesijo.

Padli so kot žrtve Stjepan Radič, Pavle Račić in Basariček. Smrtno ranjenega Stjepana Radiča je obiskal kralj Aleksander, ga poljubil in držal dolgo časa v objemu. Z Radičem je konferiral in Stjepan mu je — predlagal za rešitev razmer v Jugoslaviji *generalsko vlado*.

Stjepana Radiča so v Zagrebu pokopali s kraljevskim sijajem; Svetozar Pribičević je z gesto novega gospodarja prepovedal Belgradu, da pride na pogreb v Zagreb. Celu sivolasi Davidovič, dober čiča, ki je bil še nekaj let popreje — edina nada Radičeva, ni smel blizu.

Generalska vlada ni nastopila. Zagreb je napovedal bojkot Belgradu, v katerem je Slovenec dr. Anton Korošec za evropsko javnost igral ministerskega predsednika. Dr. Anton Korošec je pred več leti, ko je kralj postavil generala Milosavljeviča za ministra železnic, svečano izjavljal, da v vlado, kjer so aktivni ministri, ne gre — pod njegovim predsedstvom pa ni ostal le skopljanski veliki župan — general Naumovič, ampak je celo v Zagreb bil poslan za vršilca dolžnosti velikega župana — general Maksimovič. Stari demokrat, čika Ljuba Davidovič, vodja demokratske stran-

ke, je to težko prenašal. Doslej ga je vedno pritisnila lastna opozicija pod vodstvom dr. Voje Marinkoviča, Kumanudija, Šumenkoviča i.t.d., da je odjenjal — ali imenovanje v Zagrebu je moža razburilo in vlada četvorne koalicije se je razbila . . .

Kralj je konzultiral prvake. Hrvaški vodja, naslednik Stjepana Radiča, dr. Maček je šel v avdijenco, kjer je kralju ponovil Radičevo tezo: nevtralno vlado pod vodstvom generala . . . Od avdijence se je odpeljal iz Beograda v bližnji Zemun na hrvaško ozemlje — prenočevat.

Javnost je pričakovala kljub vsemu — vlado trojne koalicije.

Zgodilo se je, kar politiki niso pričakovali . . . Kralj je ukinil ustavo, ukinil vse, kar je z njo v zvezi, se proglasil za suverena, ki direktno občuje z narodom. Za ministre je določil može svojega zaupanja. Možje, resnični demokratje so bili konsternirani. Prijatelje dinastije pa je obšel silen strah . . .

Naslednik Stjepana Radiča, dr. Maček je pozdravil te ukrepe s pristno hrvaško: sedaj je lajbelc odpel . . .

Do danes se še ni ničesar zgodilo, kar bi opravičevalo, da se z ozirom na razmere v Jugoslaviji obsodi to stanje. Če je bilo to stanje potrebno da se na kardinalnih napakah zadnjih deset let zgradi nekaj boljšega, oz. nekaj dobrega — bo lahko to dejanje pozdravljeno kot radikalna kura.

V prihodnjem pismu bom mogoče družega mnenja, ker se bojim, da svetovalci kraljevi pri sestavi vlade niso bili najbolj srečnih rok . . .

H.

Naš spas je v aktivnostih

Bodočnost J.S.Z. je edino v aktivnostih njenih klubov ter v sodelovanju organizacij, katere pripadajo njeni Izobraževalni akciji.

Aktivnost v veliki meri je najlaglja v večjih naselbinah in v okrožjih, kjer so naselbine blizu skupaj. Glavni in temeljni namen JSZ. je in mora biti, izobraževalno delo v smislu socialističnih principov. To je velika naloga in dela zanjo nikdar ne zmanjka. Vprašanje torej je, ali smo, ali nismo za čim aktivnejše klube. Ako ne bi bilo toliko "resigniranih" bivših socialistov, bi bila JSZ. danes faktor, s katerim bi morali vsi računati. Štela bi dva tisoč namesto devet sto članov, in če bi jih bilo tisoč aktivnih, bi to pomenilo več kot deset tisoč mlačnih ali le napol aktivnih članov.

Skrinja modrosti.

Marsikdo je v tisočertih skrbeh, kaj bo z njim čez tisoč in deset tisoč let. Dela za zboljšanje jutrnjega dneva se pa noče udeležiti.

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Bila je huda noč. Vzlic svoji utrujenosti ni mogel spati niti eno uro. Vsake četrte ure je slišal biti in z vsakim udarcem se je bolj približevala ura ločitve, ura, ko mora vzeti slovo od ljubljenih gora, od naroda, s katerim se je komaj seznanil.

Tak kaplan je kakor mlado drevo, ki ga presade iz drevesnega vrta semenišča ob daljno, tujo cesto. Plašno iščejo korenine stalnosti v neznani zemlji. Kadar mine prva kruta zima, se ozaljša drevesce s popki in s cvetjem. Tedaj pa pride gospod in z železno voljo zapove, naj se iztrga drevesce in naj se ga presadi v druga tla. Pri tem pa mu potrgajo najnežnejše korenine, raztresejo najlepše cvetke, oj, in kako dolgo je treba, da končno vsaj deloma ozeleni! Lastnih sadov pa se ne sme nikoli veseliti. In če tako drevo celo popolnoma usahne, pride gospod s sekiro, poseka drevesce in ga prekolne, ker ni moglo zeleneti na vsaki zemlji.

XI.

Šele zjutraj, ko so prišli že vrabci na njegovo okno, je Hercog malo zaspal. Naenkrat ga je vzbudilo močno ropotanje. Hlapec se je peljal s staro župnijsko kočijo po dvorišču. Ne da bi bila vprašala župnika, je kuharica sinoči naročila, naj gre kočija po novega duhovnega gospoda na postajo. Čemu naj bi vpraševala? Saj je milostljivemu gospodu itak vse prav, kar ona ukaže. Saj ona razume vse najbolje.

Dopoldan je pretekel kaplanu z žalostnim opravkom pospravljanja. Obleka in perilo je prišlo v kovčeg, knjige pa v tri zaboje. Pri tem delu mu je prišel še v okrvavljenem robcu zaviti nož, s katerim je bil pred meseci Miha zaboden, pod roke. Prej svetlordeča kri je popolnoma zleplila robec in ga pokrila s črnokasto skorjo, tako da se je kaplanu kar gabilo, izvleči nož.

Toda kaj naj bi začel z njim? Najbolj enostavno je, da ga spravi med druge reči v kovčeg. V njegovi roki je najbolje shranjen, drugod bi ga slučaj še vedno lahko razkril, pa bi izdal morilca. To pa se zaradi svetega spovednega pečata ne sme zgoditi.

Pri kosilu je Hercog prosil župnika, naj bi dovolil, da se odpelje tistih par reči, kar jih ima, o priliki na koločvor. Župnik je bil vsled te prošnje v zadregi in je nekaj mrmral. Kuharica pa je milostivemu gospodu takoj pomagala iz neprilike: "No, to je pa že preveč, kaj vse si danes mladi gospodje domišljajo; kaj mislite, da imamo konje le za vas? Mar kupujete vi oves? Jutri je treba orati, pojutrišnjem tudi ne bodo gotovi in sploh —"

"Če gospod župnik noče," je vpadel Hercog kuharici v besedo, "saj tudi nič ne de. Pa pošljem iz mesta voznika jutri, ko pridem tja."

Po obedu je obiskal kaplan še nekoliko bolnikov in se poslovil od njih. Nikoli ne bi bil verjel, da je ločitev tako grenka. Vsako drevo ob cesti bi bil objel in se ga oklenil, da mu ne bi bilo treba oditi. Posebno rad bi bil šel še enkrat v svoj raj; a čas je bil prekratek. In bolje je, tudi bolje tako, saj bi bila-tam zunaj ločitev še težja.

Ko se je vrnil, je že v veži slišal vesel smeh iz kuhinje. Njegov naslednik je že prišel. Sprejem je bil ugoden in pomemben. Kuharica je poslala župnika na izprehod, tako da je moral priti vozu nasproti. Seveda je moral potem sestiti na voz in med vožnjo je dajal novemu kaplanu modre svete. Zlasti ga je opomnil, naj bo prav prijazen s kuharico, ki da je prav pridna in dobra, za vse v gospodarstvu skrbeča ženska, ker župnik sam nima časa, da bi se brigal za posvetne reči.

Novi kaplan, čegar lasje so že nekoliko prehajali v sivo, ni bil več letošnji zajec in je dobro vedel, kako je treba ravnati, da se mu bo najbolje godilo. Zato je sedel sedaj že prav prijetno pri kuharici v kuhinji, pa je, z izvrstnim tekom jedoč mrzlega piščanca, delal kuharici poklon za poklonom, pa trdil, da še nikoli ni našel kuharice, ki bi znala peči tako fine piške, dasiravno je imel že dvanajst služb. Potem je delal dovtip, nad katerimi se je kuharica tako smejala, da je rdela in je čisto pozabila, da je predstojnica deviškega društva.

"Saj pravim vedno: Jed in pijača veže dušo s telesom in taka dobra papica je itak edino, kar imamo ubogi duhovniki. Moj Bog, onega, kar je še veliko bolje, se moramo itak odreči. Ali ne pustite, da mi razpadeta duša in telo! No, pa tega se mi ni treba bati pri vas, saj vam poznam na licu, da imate res srce za takega ubozelega kaplana." Pri tem jo je tako dobrosrčno pogledal, da je v mislih že kar divjala med piščanci ter jih klala brez usmiljenja; v srcu pa je začutila tako veliko sočutje s kaplanom, da si je na tihem obljubila, podariti mu še tisto, kar je veliko bolje, ako se izkaže, da je vreden njenega usmiljenja.

Kmalu bi bila zaradi veselega kaplana pozabila na svoje delo. Maslovnjak, v katerem je do gospodovega prihoda kaj pridno mešala, je stal tam zapuščen; sedaj pa je začela zopet tako pridno delati, kakor da mora nadomestiti vse, kar je zamudila.

"Nikar se ne trudite tako; to je ravno pravo delo zame," je dejal novi kaplan in že je prijel za roč, ki ga je imela kuharica še v rokah in oba sta sedaj vrtela in se smejala. Ona je čutila njegovo vročo roko v svoji; naenkrat je zapel celo veselo pesem v taktu kakor je šumelo v sodčku. Kuharica je pohitela k župniku.

"Prečastiti, srečo imamo! Tako ljubega, dobrega in pridnega duhovnega gospoda ni več na svetu. Že danes izmolim rožni venec za gospoda škofa, ker nam je poslal takega gospoda."

S steklenico vina za ljubega gospoda, ki zna delati tako dobro maslo, se je vrnila v kuhinjo.

Ko je bilo maslo gotovo, steklenica pa prazna, je hotel novi kaplan videti tudi svojo sobo. Nekako z vrha je pozdravil svojega predhodnika. Zavedal se je svojega dostojanstva; saj je bil štirinajst let starejši od mladega, neizkušnega skakavta.

"Kako pa je tukaj z krsti? Koliko pa dobi kaplan?" je bilo njegovo prvo vprašanje.

"Ljudje so večinoma siromašni, dajejo pa radi. Povprečno pride sedemdeset novičev na krst."

"No, te umazanosti jih že odvadim. Kaj pa pri obhajilu in pri obiskih bolnikov?"

"Ljudje postrežejo z najboljšim, kar imajo; pre-kajeno meso, tupatam mošt, večinoma kako staro žganje. — A povsod se opazi odkritosrčno zaupanje in zelo bi razžalil dobre ljudi, kdor ne bi vsaj pokusil, kar so mu ponudili."

"Pa denarja ne? Hvala lepa! Krmo si že lahko

pridrže, to mi mora itak dati župnik, ali pravzaprav kuharica. Kajneda, za kuharico Vam bo žal?"

"Ne, gotovo ne!"

"Tako? No, vidi se, da še niste praktičen dušebrižnik. Taka stara, domišljava, bedasta kuharica, ki ima povrh še župnika pod komando, je pravi angelj za kaplana. No, čujte, čestitam Vam; kuharica v Dolenji vasi je pravi satan. Ali Vam bo všeč, da pridete proč iz tega gorskega gnezda? Fej! Hudiča! Kamor se pogleda, sami hribi, nič kakor hribi in skale, kjer nič ne raste. No, ko je gospod Bog ustvarjal to gnezdo, je moral pač tudi spat."

"Saj vendar ni lepšega na svetu, nego so gore!"

"Sedaj res verujem, da ne poznate razločka med katoličanstvom in med lutrovstvom, če ne znate ločiti lepo od grdega. Res da, kje pa ste se nasesali lutrovskega duha? V celi diecezi se pripoveduje, da ste začeli po lutrovske pridigovati."

"Menda mislite na tistih par besed, ki sem jih izrekel pri nekem pogrebu?"

"Za to ste dobili gotovo dobro plačilo?"

"Seveda. Dolg nos sem dobil od škofa."

"A denarja, denarja?"

"Denarja? Od koga? Zakaj?"

"No, čujte! Vi hočete biti praktičen dušebrižnik, pa dobite mesto denarja samo dolg nos? Vzemite si mene za vzgled. Več kakor osemtisoč goldinarjev sem že prihranil; to je praktično dušebrižje. Z mojo hranilniško knjižico lahko prosim za največjo ekonomijsko župo in če si vzamem potem kuharico, ki si je tudi toliko prihranila, sem na konju."

"Prečastni, večerja je pripravljena!" S tem lepim vabilom je prekinila kuharica razpravo o praktičnem dušebrižju. To se Hercogu nikoli ni primerilo, da bi ga bil kdo poklical k mizi.

"O gospodična, preveč ste ljubezniva. Takoj prideva. Da, da, taka ljuba gospodična skrbi, da ima tudi ubog kaplan še kako dobro uro."

Z velikimi očmi je gledal Hercog svojega učitelja iz praktičnega dušebrižja.

Drugi dan je bila pri maši, katero je čital Hercog, cerkev skoraj natlačena, kakor ob nedeljah. Kakor ogenj v vetru se je razširila po celi župniji vest, da je premeščen dobri kaplan, ki je bil zmerom tako prijazen z otroci. In zato so se hoteli posloviti od njega vsi, ki niso morali ostati doma. Odkritosrčno sočutje ga je ganilo.

Po maši je obiskal na pokopališču še grobe vseh tistih, ki so umrli v njegovem naročju, ob njegovih tolažbah. Pri grobu Mihe pa se je ustavil. Bilo mu je, kakor da govori iz groba ljubeznivo:

"Ne obupaj zaradi selitve! Saj imaš ljubezen v srcu in z ljubeznijo se pride po vsem svetu. Iz ljubezni do Cenke sem tudi jaz odpustil mlinarju, ki me je umoril. Glej, toliko se tebi vendar ne zgodi, kakor se je zgodilo meni. Ako ti bo kaj prav težko, pa misli name. Saj tudi ni malenkost, ako mora človek umreti tako mlad kakor jaz. Zato nikar ne bodi malodušen, saj bi te moralo sicer biti sram pred ubogim hlapcem."

To slovo od Mihovega groba je bilo za Hercoga koristno tolažilo, kajti sicer bi bil moral plakati kakor otrok, ko so mu kmetje, drvarji, dninarji ginjeni stiskali roko in se zahvaljevali za pridige, za pouk otrok, za obiske bolnikov.

(Dalje prhodnjt.)

Poročilo posebnega preiskovalnega odbora kluba št. 27 J. S. Z. o "Dokumentu sramote"

Cleveland, O., dne 31. decembra 1928. — Eksekutivi J. S. Z.:

(Nadaljevanje.)

Obdolžitve glede dramatičnega društva "Anton Verovšek". — To društvo je odsek Slovenskega delavskega doma. L. 1927 je nastal v njemu nekak nesporazum, prepir ali kakor naj se ga že imenuje, ki je prišel na vrhunec proti koncu leta. Tedanji predsednik "Verovška" je bil Jos. Presterl, igrovodja pa Vinco Coff. Jos. Pezdirc, ki je bil tedaj tudi član, je trdil v "Dokumentu sramote" (in je ostal pri trditvi istotako na preiskovalni seji) da je takrat obstajala gotova skupina, ali "naš krožek", ki je imela namen "Verovška" razbiti, oziroma ga okupirati ter gotove osebe izključiti. V tem "našem krožku" so bili Jos. Presterl (kolovodja), V. Coff, (Pezdirc, ki sedaj trdi da ne), in "drugi". Koliko je resnice na trditvi, da je ta "krožek" nameraval razbiti "Verovška", preiskovalni odbor ne ve, ker smo tu naleteli na obdolžitve in protiobdolžitve ter na enostavna zanikanja tega, kar se jih dolži. Med drugim trdi Pezdirc, da ga je Presterl nagovarjal, da naj vzame za neko "Verovškovo" igro glavno vlogo, na dan vpriporitve pa naj pod eno ali drugo pretvezo izostane. To bi igro preprečilo ob 12. uri, temu bi sledil prepir in ta bi mu zadal ("Verovšku") smrtni udarec. Potem bi se izvedli nadaljni koraki.

Tej Pezdircu trditvi je zelo težko verjeti, ker ji primanjkuje opore v okolščinah. Če bi bila trditve resnična, bi bilo precej razširjeno mnenje, da je Presterl res to kar se ga dolži v "Dokumentu sramote", upravičeno. Toda dokazov proti njemu glede te trditve ni, Presterl pa je Pezdircu obdolžitev odločno zaničal. Človek torej lahko verjame enemu ali drugemu. Dvom preiskovalnega odbora je v tem slučaju v prilog Presterlu, kajti človek bi moral biti navadna propalica, ali pa najet in plačan agent provokator, da bi bil zmožen takega dejanja. Neglede kako "velik kikir" in kako oseben je Presterl v svojih nastopih — mi tej Pezdircu trditvi glede "Verovška" ne moremo verjeti, dokler nimamo drugega dokaza kot golo izjavo tožitelja. O Presterlu lahko mislimo da je "krenk" in oseben, ne more pa se ga smatrati za navadno propalico in agenta provokatorja. Koliko časa je bil aktiven v društvu "A. V.", nam ni znano; znano pa nam je, da ga je več ali manj pomagal graditi in to brez kakih posebnih motivov. Resnica je, da se je Presterl v prejšnjih časih, ko je bil še aktiven v klubu št. 49, večkrat javno in privatno izrazil, da bi moral tudi klub gojiti dramatiko ter postati aktiven na prosvetnem polju kakor je bil pred vojno, oziroma pred razkolom v stranki. Iz tega bi bilo možno deducirati, da je bila ta želja več ali manj odgovorna za spor pri "Verovšku", česar pa v sledečem navedena dejstva ne potrjujejo.

Prvič, ako bi bil v resnici namen posameznikov, ki so bili ob enem člani kluba št. 49 in "Verovška", slednjega razbiti, posebno na način kakor zatrjuje Pezdirc, bi jim moralo biti jasno, da bi si s tem nakopali opravičeno sovraštvo vseh aktivnih rojakov v nasebini. To sovraštvo bi logično in upravičeno nastalo že zaradi akta samega, še več pa zato, ker bi bil z abruptnim razbitjem vsled izneverbe igralca ob 12. uri

zadan moralen in finančni udarec ne le dramatičnemu društvu, nego tudi SDD. In "naš krožek" — Presterl, Coff (Pezdirc) in "drugi" — bi moral biti več kot naiven, da bi posledic takega čina ne razvidel v naprej. Treba je upoštevati tudi dejstvo, da sta bila oba obtoženca, kakor tudi "drugi", aktivna pri delu za SDD. In kako more človek VEDOMA razbijati nekaj, kar je pomagal sam graditi z isto vnemo in enakim namenom kot ostali delavci SDD.? Pezdirc pa dolži Presterla, Coffa in "druge", da so se hladnokrvno, premišljeno in preračunano pripravljali razbijati "Verovška" in s tem SDD. Ker Pezdirc ni navedel za to trditve ničesar v dokaz razen svojo golo izjavo, mu odbor ne more verovati.

Drugič, odbor je pronašel, da je bila za časa notranjih nesoglasij pri "Verovšku" struja, katere je delovala za neodvisnost društva. Koliko se je privatno delovalo, da se društvo loči kot ustanova SDD., preiskovalnemu odboru ni znano. Znano pa nam je, da se je o tem namenu razpravljalo na seji "Verovška", torej javno, kjer je Vinko Coff predlagal, da se društvo inkorporira kot samostojna ustanova. To gotovo ne pomeni razbijanje društva, kajti organizacija lahko deluje, kolikor ji prilike dopuščajo, samostojno ali pa kot pridružena skupina h kakim drugim organizacijam. Na primer, dramatično društvo "Ivan Cankar" je neodvisno, da navedemo samo en slučaj. Vprašanje, da-li bi bil en ali drug status za "Verovška" boljši, ne spada v naše področje. Omenimo naj le, da se delovanje posameznikov za neodvisnost "Verovška" ne more smatrati za neetično še manj pa za kriminalno početje in zato dejanje samoposebi ni podvrženo obsojanju. Lahko pa se reče o njemu, da je debatивно, kar je pokazala tudi večina prisotnih članov na dotični seji, ki je zavrгла predlog.

Ta del poročila, nanašajoč se na obtožbo o namerovanem razbitju "Verovška", sloni na objektivnih informacijah, ki so prišle pred odbor na seji, in na našem prejšnjem znanju o javnem življenju collinwoodske naselbine. Naj omenimo, da je vzelo leto dni časa, predno se je izvedelo o tej mahinaciji, ako je sploh obstajala. Zanj ni druge evidence razen te, da je v društvu vladalo nesoglasje, ki je izviralo, po našem mnenju, iz golih osebnosti. Potrebno pa je, da pri tem ločimo osebne boje, mržnje ter prerekanja od ZAMIŠLJENIH NAČRTOV, katerih PRERAČUNAN namen je, razbiti društvo ali organizacijo. Gotovo je, da tudi vsled osebnih bojev društvo ali organizacija lahko razpade, in kjer so taki boji dolgotrajni ali kronični, je posledica navadno razpad. V razbitje lahko privedejo seveda tudi uradniki, v tem slučaju predsednik Presterl in igrovodja Coff, ako bi vedoma vršili taktiko v ta namen, kakor trdi Pezdirc, toda v resničnost zadnjega dvomimo, ker le skrajno degeneriran človek je v stanju vršiti tako delo. Tudi trditve, da so se te taktike posluževali v namenu društvo "okupirati", je brez prave podlage, kajti društvo je že bilo okupirano. Glasom obdolžitev je bil prvi kolovodja predsednik društva Presterl, ki je bil ob enem član direktorija SDD., drugi pa igrovodja, toraj okupacija dveh glavnih pozicij. In v kolikor se je delalo za spremembo statuta društva, se je to vršilo glasom izjav odprto, na seji društva, in če bi do te spremembe prišlo, bi klubu št. 49 nič ne koristila. Ni nam znano, v kolikšni meri so obstajali v tem društvu l. 1927 osebni spori, in to tudi nima važnosti za to poročilo. Vemo le, da je vladala nemirnost. Predno preidemo preko te afere glede dru-

štva "A. V.", želimo podati izjavo Vinko Coffa, ki je bila poslana odboru pismeno pred to sejo, ker se je Coff ni mogel udeležiti, a je prišel pozneje. Pismo se glasi:

"Preiskovalnemu odboru in seji 'polemike' v Collinwoodu:

"Želim, da se te vrstice prečitajo vpricho vseh prisotnih članov današnje seje kluba št. 49. Ker je v polemiki rečeno, da je Jos. Presterl naredil spor pri dram. druš. "Anton Verovšek" se čutim dolžnega poseči v afero, ker vidim preveč zakrknjenosti. Ker sem bil takrat igrovodja, mislim, da mi je spor v društvu popolnoma jasen, in ob priliki, če bo priložnost, bom zadevo pojasnil tudi v javnosti. Ker zaenkrat želim, da se ne bi premetavalo zastarelih osebnosti, nočem opisavati podrobnosti. Da pa je Jos. Presterl naredil spor v "Verovšku", je gola laž. On se ni niti kot predsednik podal v prerekanja na sejah, nikar če, da bi bil širil spor. Zanj so odgovorne povsem druge osebe.

"Nekoliko o stvari Bila je sklicana seja "Verovška" v času, ko je bil spor na višku. Mr. Joe Pezdirc je prišel večer pred sejo k meni na dom. Nagovoril me je, naj se organizira formalno novi odbor ter se ga postavi na vodstvo, in 'obrnili bomo "Verovška" kakor bomo sami hoteli'. Toda Mr. Pezdirc ni imel pri meni zaupanja in to zato ne, ker se je prepogosto hvalil, kako spreten je v 'zahrbtosti'. Šel sem na sejo "Verovška". Na svojo odgovornost sem sprožil idejo, da naj se ga inkorporira kot samosvoje. Joe Pezdirc je vstal in raztolmačil, da "Verovšek" ostane last SDD. kakor je bil. Naslednji večer je prišel zopet k meni prosit oproščenja, češ, 'niste me razumeli in na vsak način si moramo razpršiti nasprotnike'. Jaz ga nisem mogel več upoštevati kot človeka odkritosti. To, vidiš, Joe, je moj odgovor, ki vprašuješ, zakaj te ne poznam že eno leto in čemu sem odstopil od kluba . . ."

Glede dopisa v "A.S.", oziroma obtožitve, da je Presterl dopisovalec v omenjeni list, in da je dotični dopis, ki je v glavnem napad na Lokarja, povsem osebnega značaja, spisal on, ga prinesel Pezdircu ter ga prisilil, da ga je podpisal ter odposlal, odbor ne ve, ali bi verjel Presterlu, ki obdolžitev odločno taji, ali Pezdircu, ki vztraja pri svoji trditvi.

(Dalje prihodnjč.)

"Radnikovi" komunisti in pokojni M. Lučić

Miloje V. Lučić je umrl v Detroitu 23. decembra. Bil je eden pionirjev pri širjenju socialistične misli med hrvatsko-srbskim delavstvom v Ameriki in pred tem je bil aktiven v starem kraju. Za časa svojega bivanja v Detroitu pred vojno je bil v ospredju akcije za zgraditev delavskega doma. O temu Lučiću je bilo poslanih komunističnemu "Radniku" v Chicago več dopisov iz Detroita in menda tudi od druge, ki pa jih ni hotel priobčiti, dasi so jih poslali komunisti. Šele pod pritiskom njegovih čitateljev v Detroitu je zakrknjeni urednik odločil, da priobči o pokojniku le dopis G. Pucarevića, ker je bil prvi. Objavljen je bil 1. februarja, dober mesec po smrti M. Lučića, tedaj zelo "sveže" poročilo, kajne — some daily! Dopisnik skuša biti objektivni in ne meče blato na pokojnika, kakor navadno delajo proti ljudem, ki niso njihovih nazorov.

Prevzel ga je čut poštenosti in piše o Lučiću strpno, omenja njegove zasluge in za greh mu šteje, toda na vkljuden način, le to, da je ostal socialist tudi tedaj ko so drugi kolebali ter sanjali o revoluciji. "Radnik" je spis priobčil, na koncu pa ima sledeči komentar:

"Opazka uredništva. — Ker smo prejeli par dopi-

sov in pa zahteve, da priobčimo dopis o Lučičevi smrti, objavljamo gori enega, ki je prvi katerega smo prejeli. Mi nismo v vsem mišljenju sodruga poročevalca, ker vemo, da je bil Lučič zaveden socialpatriot. On je šel v svojem privatnem življenju kakor v politiki predaleč. Uvažujemo pa, da je on svojedobno aktivno deloval, kakor je pozneje aktivno rušil pokret. On je bil izraz splošnega socialpatriotizma . . ."

In "revolucija" je s to "opazko" rešena. Če ostaneš zvest programu stranke, za katero si delal vse življenje, "rušiš pokret". Če pa se pridružiš "revolucionarnim" pustolovcem, če menjaš prepričanje, nazore in "edino pravi program" vsak dan, tedaj si "čist", in pripadnik "edino prave revolucionarne partije" z "edino pravimi tezami in programom". Ni čudno, da je beseda "radikalizem" tako diskreditirana. Kapitalisti bi tega sami nikdar ne dosegli, če jim ne bi pomagali "edino čisti", ki so ob enem "edino pravi" v "radikalnih" neumnostih.

Šestdesetletnica Ivana Mlinarja v Ljubljani

Piše Anton Vičič.

Ivan Mlinar ameriškim slovenskim delavcem ni mnogo znan, razen onim, ki čitajo starokrajске delavske liste ter vsem tistim, ki so bili aktivni v delavskem gibanju že pred svojim prihodom v to deželo. Ivan Mlinar je prvak med prvoborniki slovenskega delavstva. V marsičem je on njihov pionir.

Dne 24. januarja t. l. je v družbi svojih sodrugov praznoval šestdesetletni jubilej, in ob tej priliki smo bili v duhu z njim s svojimi čestitkami tudi ameriški slovenski delavci.

Ivan Mlinar je bil aktiven v delavskih vrstah že pred ustanovitvijo jugoslovanske socialno-demokratske stranke, torej je on eden onih pionirjev, ki ji je pripravil teren na neugodnih slovenskih tleh, kjer so vladali nad ljudstvom duhovni, biriči in vraže. Od ustanovitve stranke je vedno v njenih prvih vrstah ter član njenega izvrševalnega odbora. Več let je bil njen tajnik. Zelo se je uveljavljal kot sodrušnik in urednik strankinih listov. Urejeval je "Napreja", bil je soustanovitelj socialistične revije "Naši Zapiski" in prispeval je nešteto člankov vsem slovenskim socialističnim listom ter sodeloval v razpravah. Sedaj sodeluje pri socialističnem glasilu "Delavska politika", pri strokovnem glasilu "Delavec" in drugih publikacijah. Veliko je storil ne le na političnem, ampak tudi na strokovnem in združnem polju in je soustanovitelj Splošnega delavskega konzumnega društva v Ljubljani, katero se je potem razširilo pod vodstvom združniškega veččaka A. Kristana po celi Sloveniji.

Ivan Mlinar je mirne narave. Na odru ni orator, ki navdušuje, kajti on je učitelj. Je eden najboljših naših taktičarjev, kar jih imamo. V svojem razglavljanju preudarja trezno, dalekovidno in zato so njegovi izreki in nasveti premišljeni in so sprejemani za take v mnogoterih odborih delavskih organizacij. Ivan Mlinar je dal ves svoj takozvani prosti čas stranki, kajti v tem je bilo njegovo življenje.

Ko sem prošlo poletje prišel v Jugoslavijo, sem se sestal po 16 letih med drugimi tudi z Ivanom Mlinarjem. Za svoja leta je še mladeniško čil, svežega duha, in to napravi na človeka najugodnejši vtis. Po-

tem sem opazoval njegovo delo, in priznati moram, da je delavec, kakršne stranka res potrebuje.

Ivan Mlinar je po poklicu tiskar. Doma je od Sv. treh Kraljev nad Žirni. Dolgo let je bil vposljen v Bambergovi tiskarni v Ljubljani in pozneje v učiteljski tiskarni kot korektor. Nekaj časa pred združitvijo Bolniških blagajen in zavarovalnih delavskih zavodov v Jugoslaviji je bil vposljen pri njih, kjer je še danes kot uradnik Okrožnega urada v Ljubljani. To mesto zasluži in če ga ima človek kakor je on, je delavstvu v največjo korist.

Ivanu Mlinarju želimo, da ostane med nami še mnogo let, vedno čil ter aktiven kakor je bil. Ivan, na mnoga leta!

Anton Šubelj in Pavla Lovšetova priredita operno predstavo v Waukeganu

Slovincem v Waukeganu, Chicagu, Milwaukeeju, Kenoshi in drugod v tem okraju se nudi prilika čuti v duetu Antona Šublja ter Pavlo Lovšetovo, ki bosta dala v nedeljo 10. februarja ob 2:30 popoldne v Slovenskem narodnem domu v Waukeganu operno predstavo s potrebno scenerijo in v kostumih.

Program, ki ga bosta izvajala v dvospjevu, je sledeči (arije iz oper):

- 1.) Rossini: Brivec Seviljski (II. dejanje).
- 2.) Leoncavallo: "Pagliacci" (I. dejanje).
- 3.) Verdi: "Trubadur" (IV. dejanje).
- 4.) Foerster: "Gorenjski slavček" (I. dejanje).

5.) Slovenske narodne pesmi v duetu, pojeta Anton Šubelj in Pavla Lovše v narodni noši.

Na klavir ju spremlja znani pianist in zborovodja Mr. Frank Kubina. — V drugi točki ima vlogo tudi V. Pink.

Vstopnice so po \$1.50 za rezervirane sedeže in \$1 za ostale. Vstopnina za otroke je 25c. Udeleženci iz Chicaga imajo najboljšo zvezo, če se peljejo z električno železnico do 10th St., North Chicago, kjer imajo poldrug blok do Slovenskega nar. doma. Vlak električne železnice, ki vozi v Waukegan, dobite v Chicagu na postaji Adams in Wabash (nadulična železnica) in na Wilson Ave. postaji na North Side. Kdor bi vzel vlak, ki vozi v Milwaukee, naj vpraša za transfer ter se presede na North Chicago Junction na malo karo. Vlak na omenjenih postajah dobite vsake pol ure, in sicer vsako uro eden vozi iz Chicaga direktno skozi North Chicago v Waukegan, eden ob vsaki uri pa v Milwaukee.

Oba sta dobra, le da se morate s slednjega presesti. Kdor želi več informacij, naj pokliče Fr. Aleša, tel. Lawndale 0951, ki mu bo dal vsa pojasnila. Pri njemu dobite tudi vstopnice. Če se iz Chicaga priglasi dovolj udeležencev, bodo imeli posebno karo. Če želite imeti listek po znižani ceni, prigrasite se Fr. Alešu.

Razporoke naraščajo hitreje kakor poroke

Statistični biro trgovskega departmenta poroča, da je bilo l. 1927 v Zedinjenih državah 1.200,694 porok, ali 1,880 manj kot leto poprej, dasi je prebivalstvo naraslo; razporok v istem letu je bilo 192,037 ali 6.2% več kot leto poprej.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

SLIČICA IZ JOHNSTOWNA IN OKOLICE.

PARK HILL, PA. — "Prosperiteta vsepovsod, kakor je še nismo nikdar imeli," pišejo listi, toda v okolišju Johnstowna mi, delavci, ne vemo ničesar o nji. Ako je prosperiteta vsepovsod v Zedinjenih državah, tedaj naš kraj ne spada več tej veliki, svobodni deželi.

Ljudje najrajše pričakujejo, da se razmere izboljšajo, ker če že nimajo drugega, imajo vsaj pravico upati. Ali pri nas ne izgleda, da se bodo, kajti s plačami gredo navzdol, brezposelnih je mnogo, dela so naporna, in mizerija ima več "državljske pravice" kakor ti ali jaz, in nobene postave ni, ki bi zahtevala, da se jo deportira.

Johnstown z okolico je mesto "odprte delavnice", dasi mesto samo ni prav "odprto", ker ga obklepajo hribi. Delavstvo je stoodstotno neorganizirano. Vse se razvija tako, kot žele velike družbe. Prvo besedo ima Bethlehem Steel kompanija, kateri načeljuje znani magnat Charles Schwab, velik nasprotnik organizirane delavstva. Družba ima tu obširne jeklarne, od katerih je mesto z okolico za svoj prosep največ odvisno. Če dobro obratujejo, so "dobri časi", ako ne, je kriza. Poleg teh jeklarov je več drugih tovarov in delavnic, ki pa se sučejo po barometru Beth. Steel kompanije. Isto velja za premogovnike tega kraja. Jeklarna sedaj deloma obratuje, a delo je težko dobiti in če si 40. leto starosti že dopolnil, ti ga ne dajo več, ker hočejo mlajše moči. Naši ljudje so največ premarji. Zaslužek je ničev radi omejenega obratovanja rovov. V jeklarnah dela le malo Slovencev, pa še ti so večinoma mlajše generacije.

V mestnih in okrajnih uradih sede privrženci kompanij, ki so ob enem pristaši starih korumpiranih kapitalističnih strank. Delavsko ljudstvo je brezpravno v politiki in izročeno na milost in nemilost nadvladi privatnih interesov. Za slabe čase in tako neugodno razmerje pade seveda največ krivde na delavstvo, ker ni zadosti vzgojeno za strokovno, ali bolje, industrialno organizacijo in ne za politično. Udaja se brezplodnemu kritiziranju ter brezbriznosti.

Politično je tukajšnje delavstvo razdvojeno. Dasi ima za seboj trpke izkušnje, ki vse argumentirajo v prilog organiziranja za skupne interese, v tem spoznanju nismo še toliko daleč. Pri zadnjih predsedniških volitvah so se ljudske množice navduševale za republikanskega in demokratskega kandidata, in od obeh so pričakovale zlatih časov. Dobro plačani kapitalistični agitatorji so volilcem obljubovali raj, in oni so ga res deležni. Privatni interesi so po zaslugi nevednosti med ljudstvom zmagali na vsi črti. Mnogi delavci so razočarani, ker so res verjeli, da pridejo boljši časi, ako glasujejo tako kot so in "zmagajo", toda kompanije nič ne vedo o Hooverjevih obljubah delavcem. Ker je ta dežela res bogata kakor nobena druga, ni vzroka, čemu naj bi toliko tisoč delavskih družin živelo v pomankanju.

Kapitalizem se resnično boji samo socialistične organizacije, in če bi ljudstvo to razumelo, se je ne bi izogibalo in ne bi iskalo odrešenika v raznih

Smithih. Dasi je v Johnstownu in okolici mnogo industrialnega proletarijata, ki bi lahko imel močno socialistično postojanko in veliko politično ter gospodarsko moč, imamo samo naš slovenski socialistični klub št. 5 JSZ., ki stori kolikor v danih okoliščinah more, in priznati je treba, da je v prošli kampanji delal mnogo ne le med nami ampak s pomočjo aktivnih sodrugov, ki so zmožni angleščine, je agitiral tudi med drugim delavstvom. Storil pa bi ta klub še več, ako bi bilo med našim ljudstvom več zaupljivosti v njegovo delovanje in se mu pridružili. Otresti bi se morali predsodkov, vreči ob tla brezbriznost, pa bi kmalu imeli klub, kateri bi si znal v doglednem času pridobiti velik vpliv. Somišljeniki, ker ste z znami, pridite še bližje, da bomo delali skupaj za skupni program!

Adolf Krasna.

MILWAUKEE.—"BOLJŠA DRAMATIKA" IN DRUGO.

Od kar sem zadnjič poročal iz milwauške naselbine, se je v nji marsikaj spremenilo. Imeli smo birmo, ki je pripomogla, da je bil marsikdo "obsenčen", ne še toliko od svetega duha, kakor od onega, ki ga postava prepoveduje, a cerkev dovoljuje. Ko se takole udeležujemo svetih in nesvetih birem, poskušamo po svojih najboljših močeh, da kažemo svetu našo pristno kranjsko-štajersko-prleško-primorsko kulturo.

Pa tudi po svetu se je marsikaj spremenilo. Musolini se pripravlja, da povrne papežu kraljestvo, "ki JE od tega sveta", in s tem oba dokažeta svetu, da korakata roka v roki — nazaj proti časom, "ko grmade svete so gorele." — Jugoslavija je dobila diktaturo, oziroma, spremenila jo je, ker poprej je vladala diktatura neumnosti, sedaj vlada pa poleg nje še kraljeva. V Franciji imajo škandal, ki priča, kako so tam malenkostni. V Ameriki se ne razburjamo niti če ukrade kdo par milijard. — Pisati sem hotel pravzaprav o naši naselbini, kar sem že začel, in potem zašel. Tukaj nismo nič sitni in "dokler nas na miru puste", smo zadovoljni. Al Smith ni bil izvoljen in naše dobro pivo je zopet voda. Ker smo kot naprednjaki volili straight ticket, smo izgubili tudi par delavskih zastopnikov v postavodajah, da pa smo potolaženi, smo dobili v nadomestilo "beritene policisten". To se pravi, v slučaju preganjanja stavkarjev po ulicah bo lahko v bodoče pomagala še kazaška policija (konjenica). Kakor veste, gremo lepo nazaj in zato so Milwaukeečanom naklonili nekaj policajev na konjih (nobel, kajne)? To niso še vse dobrote, ki jih je prinesel "straight ticket". Pred tedni so gospodje "nestrankarski" aldermani odpustili iz službe gotove nadzornike, ki so pazili, da so kontraktorji pri mestnih delih izvrševali delo po pogodbi ter imeli vposljene le unijske delavce. O, kako smo se dušali, posebno na unijskih sjednicah! Komunisti pa so ploskali, češ, to je prva stopnja za revolucijo — namreč prva v železcu.

Sicer sem mislil pisati o "boljši dramatici", ker pa imam čas, pišem i o drugih stvareh. Čas pa imam, ker je nas sedaj radi hladnega vremena poslal Mr. Seaman od Seaman Body korporacije na enomesečne počitnice. Mož je premeten. V veliki vročini smo de-

lali nekateri od 7. zjutraj do 9. zvečer, ob 3. zjutraj pa smo šli zopet nazaj, seveda, ker je bilo lepo hladno — in sedaj je tudi hladno — v mojem žepu je celo zero.

Ker so razmere take — se bomo organizirali, to se pravi, v klavnicah bodo najprvo poskusili. Če bo tam uspeh, potem pridemo mi na vrsto.

Sedaj pa o "boljši dramatik". Veste, mi ne napravimo ničesar polovično. Rekli smo: Čas je že, da začnemo tudi v Milwaukeeju gojiti dramatiko z večjo vneto in boljšimi igrami — da, to smo rekli, oziroma pisali (Obzor št. 2), pa smo si tudi tukaj zavihali rokave in šli na delo ter vprizorili "Strah Asturije" (ne Avstrije), oziroma igrokaz, komedijo, šund, smešno dramo ali kakor že — Fernando, strah Asturije — ali izpreobrnjenje roparja. Stvar — karkoli že je — v treh dejanjih, dve preveč.

Seveda, občinstvo je bilo zača — ne, očarano — naravnost; jaz sem pozabil celo na Seamana — res! Kako tudi ne? Fernando, preganjan, nedolžen — simpatičen glavar roparjev, grozen, strog, toda s srcem otroka — ganljivo, potem gospod grof, stari, dobrotljivi gospod grof, oče — svojih podložnikov (zakaj se ne pravi Avstrije), nadalje Ruperto, sedaj puščavnik, tudi grof, brat prvega, poleg teh pa roparji, običajni hudobni izdajalec, vojaki, pastirji itd. — vse sama harmonija — dramatična, ne dramska. Seveda so bile naše simpatije na strani grofov; kako tudi ne!? Take dobrotljive grofe smo poznali že v Avstriji. Da, ginjenji smo bili. Ker slučajno ni nihče umrl na odru, se tudi smejali nismo, — res. Torej, prvi korak v smeri boljše dramatike je storjen, drugo bo točno sledilo, ker sedaj imamo vajeti v rokah. Jaz sem navdušen in gledam z veseljem v bodočnost, ob enem imam pa tudi že načrt za bodočnost. Nekoč smo brali krasno, prekrasno delo ameriškega slovenskega avtorja, "Milijonsko nevesto", in gotovo nam bo dovolil, da ga dramatiziramo za opero — moči nam ne manjka — za opero seveda.

In končno, ker je bil "Strah Asturije" tako važen, nismo mogli poklicati v svojo sredino naše umetnice, gospe Lovšetove, toda vseeno smo imeli krasen večer in tudi prijeten popoldan; vse je šlo fino in jaz sem popušil paket Camels, da sem ves plaval v oblakih.

Spartak.

IZ VZHODNEGA OHIJA.

Delavske razmere so slabe. — Volitve delegatov v društvih S. N. P. J. — Nova unija nima uspeha.

"Delavske razmere so slabe", se glase dopisi. Tudi tod okrog so "od muh". Vzlic polomu stavke obrat še ni obnovljen v tisti meri, da bi mogli govoriti o veliki zaposelnosti. "Ni naročil", pravijo v uradih kompanij. Za rudarje pa je slabo, ker eni nič ne zaslužijo, tisti, ki delajo, pa komaj toliko da se lahko imenuje zaslužek.

Uniji sta tukaj na papirju dve: U. M. W., ali "stara unija", ki ima še veliko zaslonbe, namreč simpatije med rudarji, in pa "nova" ali National Miners Union. Frank Sepič je popredsednik distriktne organizacije "nove" unije, katera se je razvila iz znanega reliefa ter "Save the Union" akcije. Članov, ki bi hoteli plačevati mesečno doneske, ima zelo malo, in to je njene agitatorje zelo poparilo. V svojem "navdušenju" so mislili, da če članstvo noče reakcionarja Lewisa, hoče

njih. So se pač ukanili, kajti delavci v splošnem so brezbrizni in nezaupljivi, kajti varani so bili in prevarani že tolikokrat, da jim ni zameriti, "če puste vse skupaj". Posledice svoje brezbriznosti ter neizogibnega "razočaranja" trpe seveda samo delavci.

V tem okrožju vlada sedaj precej zanimanja za volitve, ne za volitve unijskih uradnikov, kajti za te službe se pri nas nimajo vzroka "tuči", ampak za volitve delegatov SNPJ. Kot znano, je imel Chas. Bartulovičev "progresivni blok" svojega tajnika na Neffsu v osebi Frank Sepiča, ki se zopet poteguje za delegatsko čast. Ker društvo na Neffsu nima dovolj članov, in ne društvo na bližnjem Glencoe, sta se združila ter prijavila tri kandidate za delegata. Volitve se vrše v obeh društvih 10. feb. Kandidata, ki prideta v upoštevanje, sta Frank Sepič, član društva na Neffsu, in Nace Žlemberger, član na Glencoe. Šanse so za Sepiča ugodnejše, ker agitirajo zanj posebno hrvatski člani, in pa ker ima Nace Žlemberger precej osebnih nasprotnikov. Agitacija za delegatske aspirante je precej splošna, posebno v nekaterih krajih, in se vrši seveda največ zunaj društva, privatno, na sestankih in vasovanjih.

Poročevalec.

IZ KANSASA O NAŠEM GIBANJU.

Socialistična stranka v Kansasu je bila ena prvih, ki se je v vojni hysteriji ter v poznejših notranjih bojih razsula, in vzelo je leta, predno je začela zopet funkcionirati. Da je graditi težje kakor razbijati, dokazuje tudi zgodovina naše stranke.

L. 1920 je dobil E. V. Debs, socialistični kandidat za predsednika, v Kansasu 15,510 glasov. To se je smatralo za visoko število, kajti Debsova popularnost je bila po vojni zopet dvignjena in je dobil v vseh državah blizu milijon glasov. Ali ekstremno krilo, ki se je med tem organiziralo v dveh komunističnih strankah, je planilo s tako gorečnostjo po socialistični stranki, da ji je s svojimi napadi organizacijo skoro do cela uničilo, ponekod pa se je razbila popolnoma. Reakcija med vojno je razbila v stranki kolikor je ona mogla, ostalo pa so storili ekstremisti.

V Kansasu se skuša povrniti stranki skozi prešlih par let prejšnje življenje. Delo za obnovev je, kot rečevo, težko, a vendar beleži uspehe. Pri par okrajnih volitvah posebno v premogovniškem okrožju je stranka v glasovih znatno napredovala, Norman Thomas, socialistični kandidat za predsednika, pa jih je prošlega novembra v tej državi dobil 6,205. Dasi to število ni zadovoljivo, je z njim vendar prebit led in z vztrajnim delom si bo stranka v teku bodočih let priborila mesto, ki bo moralo biti upoštevano.

S. Magill, tajnik soc. stranke v Kansasu, je pred tedni razposlal članom pole za nominiranje kandidata za tajnika državne organizacije ter zastopnika za kongresni okraj, ob enem pa so bila na njih tudi sledeča vprašanja.

1.) Ali ste pri volji prispevati kak znesek mesečno ali skupaj, v svrhu, da se nadaljuje z organizatoričnim delom? Koliko?

2.) Ali ste zato, da se skliče to pomlad konvencija soc. stranke v državi Kansas?

3.) V katerem mestu in kedaj bi bilo umestno?

4.) Če se konvencijo skliče, ali se je boste udeležili?

Sedanja pravila kansaške organizacije soc. stranke so stara 10 let in revizija je nujno potrebna. Poleg

tega je obilico drugih vprašanj ter dela, ki čaka na konvencijo.

Upam, da so člani pole izpolnili ter jih odposlali. Kar pa se tiče vprašanj samih, bo umestno, če o njih razpravljamo na skupni konferenci ter po svojih močeh pripomoremo k ojačanju naše stranke.—A. Šular.

MAŠKARADA ŽENSKEGA DRUŠTVA "NADA" ŠT. 102 S. N. P. J. SE VRŠI PRIHODNJO SOBOTO.

CHICAGO, ILL. — Kam na predpustno soboto? Na vsak način na maškarado, ki jo priredi žensko druš. "Nada" št. 102 SNPJ. v dvorani SNPJ. "Misliš, da bo kaj zabave?" — "Well, če je ne bo na maškaradi "Nade", je sploh nikjer ne dobiš."

Nedvomno bo ta prireditev ugajala vsem, ki jo posetijo. Za zabavo ne bo skrbel le dober orkester, ampak celo krdelo "maškar" vse vrst. Ker so pogovori o načrtih za maske tajni, jih ne morem izdati, zato naj zadostuje, ako vam zaupam, da boste videli posamezne in v skupinah take maske, da bo smeha nič koliko. In pa nagrade! Društvo "Nada" ima rekord, da na svojih maškaradah da mnogo in lepe nagrade izbranim maskam. Ta svoj običaj bo ohranilo tudi prihodnjo soboto. Ena izmed nagrad je oljnata slika, delo našega priznanega umetnika, katero je društvo nabavilo nalašč v ta namen.

Kaj pa postrežba? S prejšnjih naših veseleje gotovo veste, da imamo v tem oziru "efficiency", od katere ne bomo odstopile. Torej boste postreženi v kuhinji z domačo potico ter drugimi jedili in v točilnici prvovrstno.

Vstopnina je samo 50c za osebo. Na svidenje v soboto 9. februarja v dvorani SNPJ. — Članica "Nade".

PRISPEVATELJI ZA LUČIČEV POGREB.

DETROIT, MICH. — Dasi je že pozno, je radi pravilnosti potrebno objaviti imena oseb, ki so v Detroitu prispevali za pokritje stroškov pogreba s. Lučiča. Ti so: Nick Sestanovich, \$10; Thomas Besenich, \$5; Mr. in Mrs. Joe Menton, \$3; V. Maisel, \$2; po \$1, Peter Kisovec, John Vitez, Martin Mantony, Colchef Socheff, Anton Jurca in Frank Krese. Po 75c, Fr. Oblak in Rudolph Potochnik. Anton Mrhar 50c. Skupaj \$28. — Poročano pa je bilo že prej, da je stal pogreb \$140, in da je znašala skupna vsota, zbrana v ta namen, \$147.40, ki so jo poleg omenjenih prispevali srbski ter hrvatski sodrugji in somišljeniki v Detroitu in Chicagu, nekaj pa JSZ, ter njen klub št. 114 v Detroitu. — R. Potochnik.

ZA MILWAUKEE.

Redna seja kluba št. 37 JSZ. se vrši v četrtek 14. feb. v navadnih prostorih. Na dnevnem redu je važna razprava, zato je želeti, da pridejo na sejo vsi člani kluba in vabljeni je enako tudi članstvo pevskega zbora "Naprej", kajti gre se za boljši prospeh obeh organizacij. — Joe Radelj st.

PIONERJEVA VESELICA NA PUSTNI VEČER

CHICAGO, ILL. — Kot vsako leto, priredi druš. "Pioneer" št. 559 SNPJ. tudi prihodnji pustni večer v torek 12. feb. veliko veselico v dvorani SNPJ. Zabavali se bomo do pepelnične ure, potem pa gremo k počitku. Vstopnina je nizka, igral pa bo mladini priljubljeni Jerry Sebesta orkester.

O NAŠI NEDELJSKI PREDSTAVI.

V nedeljo 3. feb. je klub št. 1 vprizoril prvo večjo predstavo v angleščini, namreč Molierjevo igro "Le Bourgeois Gentilhomme" v petih dejanjih. Vsega skupaj je sodelovalo v nji kakih 40 oseb. Pestrost tej predstavi so dali kostumi, katerih je bilo vsakovrstnih. Udeležba je bila prilična, ne pa tolikšna kakor pri "Kamnolomu". (Daljše poročilo sledi drugi teden.)

V RAVNANJE OBČINSTVU V BARBERTONU

V dopisu iz Barbertona, O., se je v prošli številki pomotoma glasilo, da priredi klub št. 232 JSZ. zabavo 9. februarja. Pravilno je bilo poročano, da se vrši veselica na predvečer pusta v pondeljek 11. februarja v dvorani društva "Domovina". Na to zabavo je vabljeno vse tukajšnje in okoliško občinstvo, da zaključimo predpust z veselico, kakor se spodobi.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec december 1928.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prejemki	Glav. stan. str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Springfield.	9	2	..	\$3.40	\$1.10
Virgen	4	1.2040
Chicago							
No. 2010
La Salle...	1	5	..	2.0560
Chicago							
No. 1	60	18.00	6.00
Gillespie ...	3	3	..	1.95	\$7.87½	\$7.87½	.60
INDIANA:							
Clinton ...	1	..	8	.30	.07½	.07½	.10
KANSAS:							
Gross	2	3	.70	.15	.15	...
MICHIGAN:							
Detroit ...	20	6.00	1.50	1.50	6.00
OHIO:							
Cleveland .	40	10	..	15.50	5.00
Glencoe ...	2	2	..	1.3040
Bridgeport..	8	3	5	3.45	1.10
Neffs	4	..	1.4040
Maynard	10	5.17½	5.17½
PENNA.:							
Moon Run .	7	..	29	2.1070
Hermine ..	4	1	..	1.5550
Braddock ..	6	1.8060
Canonsburg.	22	6.60	2.20
Latrobe ...	1	3	..	1.3540
Forest City.	11	4	..	4.70	1.50
Conemaugh.	20	10	..	9.50	3.00
Pittsburgh.	11	4	..	4.70	1.50
Avella	4
Burgetts-town ...	2	4	..	2.00	8.25	8.25	.80
WISCONSIN:							
Milwaukee.	40	12.00	4.00
Willard ...	5	10	..	5.00	4.12	4.12	1.50
WYOMING:							
Sublet	10	5	..	4.75	1.12½	1.12½	1.50
Skupaj ..	299	78	59	\$117.00	\$28.27½	\$28.27½	\$37.80

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. dec. 1928.	181	70	55
Prejeli od stranke.....	500	200	100
Skupaj	681	270	155
Razpečanih tekom meseca...	299	78	59
Na roki 31. decembra 1928.	382	192	96

Tajništvo J. S. Z.

O ZABAVI KLUBA ŠT. 27, O "ZARJINI" OPERI IN DRUGEM.

CLEVELAND, O. — Ker nisem še čital ničesar o uspehu klubove priredbe 15. decembra, naj služijo v ta namen sledeče vrstice. Če vzamemo v upoštevanje klubove veselice, ni bila ta obiskana tako sijajno kot bi od članov in simpatičarjev morala biti. Kaj je vzrok? Največ navajajo brezposelnost, dasi tovarne precej dobro obratujejo in so imele v prošlem letu mnogo boljše prosperiteto kakor kedaj poprej. A o tem ne bom pisal sedaj, nego le o priredbah. V Clevelandu se vrše zelo pogosto. Prirejajo jih društva vseh jednot in zvez, kulturne in politične organizacije ter razne ustanove. Ker je teh zabav in drugih priredb mnogo, je le malokatera res dobro obiskana. Eni prihajajo skoro na vse, eni prihajajo le tu in tam, a jih je mnogo, ki ne gredo "nikamor". Vzlic temu, da poset ni bil tako dober, smo vendar "zlezli skozi" in napravili nekaj dobička. Priporočam, da prihajamo na zabave kluba št. 27 v večjem številu. Sodrugi, somišljeniki in prijatelji, taka organizacija je vredna vaše naklonjenosti! Yes, pravijo eni, toda imate slab orkester. No, in če vzamemo drugega, pa tudi ne ustrezemo vsem.

Opera "Turjaška Rozamunda", ki je bila ponovljena 30. decembra, je imela precej dober poset — okrog 700 oseb, na prvi predstavi pa jih je bilo mnogo nad tisoč, oziroma toliko kolikor jih je moglo v avditorij. Vidite, na veselice ni več lahko dobiti naše ljudi, na operno predstavo pa so prišli v tolikšnem številu — kdo pravi, da se ne zanimamo za kulturo?

"Zarja" bo imela prihodnjo priredbo enkrat spomladi — kakšen bo njen spored, to pa izvemo pozneje.

Klub št. 27 bo imel prihodnjo veselico v soboto 23. februarja v spodnji dvorani SND. Kar se tiče orkestra, bo pripravljajni odbor poskrbel za takega, da bo ugajal kolikor mogoče veliki večini.

Poročevalec.

MI, IN MOČ DELAVSKIH STRANK V AMERIKI.

CUDDY, PA. — Koliko nas je, ki smo v eni ali drugi delavski stranki v tej deželi? Koliko štejejo volilcev? V Prosveti z dne 2. januarja sem videl tabelo, ki prikazuje, koliko je kateri predsedniški kandidat dobil glasov v posameznih državah in vseh skupaj. Tri delavske stranke so imele vsaka svojega predsedniškega kandidata, in so dobile glasov:

Socialistična (Thomas)	267,835
Komunistična (Foster)	48,228
Socialist. Labor Party (Reynolds)	21,131

Skupaj so dobile glasov 337,194

Priprost delavec se vprašuje: Čemu nam je treba treh strank? Mar ne bi bilo pametnejše, ako bi agitatorji delali samo v eni za eno, namesto v treh drug proti drugemu?

Delavec, ki razne agitatorje posluša, si misli: "Kaj bi glasoval za enega ali drugega njihovega kandidata, ko ne vem, katera izmed njihovih strank je najboljša. Hvalijo se vse, a upogleda nimam tolikšnega, da bi mogel z gotovostjo presoditi." In tako izgubimo mnogo glasov, ki bi jih dobila ena delavska stranka, če bi bila "ena". Poznam napredne delavce, ki so glasovali eni za Hooverja in drugi za Smitha. Enega teh, ki je glasoval za Hooverja, sem vprašal, čemu to, pa je od-

vrnil, da zato, ker delavstvo v svoji politiki ni složno. Jaz sem ugovarjal, da njegovo postopanje ni pravilno, a odvrnil je, da tudi delavstvo ne dela pravilno, ker ni v stanju združiti svojih strank. Nekoga sem vprašal, ako je volil, pa je dejal: "Čemu bi?! Na tak način kot poskušamo ne bomo nikoli dobili svojih pravic. Tri stranke imamo, in vsaka trdi o sebi, da je najboljša, druge pa zanič, a vse pravijo, da imajo v bistvu en in isti program." To mi je dalo povod za premišljevanje, ki me je dovedlo do sledečega zaključka: Vse tri stranke naj bi aranžirale skupno debato, na kateri naj bi v imenu vsake argumentiral en predstavnik, delegatje, ki bi jih poslale lokalne postojanke vseh treh, pa bi se potem izrekli za eno, dve pa naj bi se razpustile, oziroma združile z ono, za katero se bi izrekla delegacija. Kdor bi se združitvi protivil, bi le dokazal, da mu je edino za njegov žep, ne pa za solidarnost delavstva.

To svoje mnenje sem poslal v objavo tudi jugoslovanskemu glasilu S. L. P. ter "Radniku". Kaj mislite o tem vi? Želim, da izrazite v listih svoje misli, kar bo mogoče dovedlo do boljšega razumevanja med nami in končno v enotnost. — Anton Shaffer.

VABILO

na veliko

MAŠKARADO

—in—

VESELICO

ki jo priredi

Slovenski narodni dom WAUKEGAN, ILL.

v soboto 9. feb. ob 8. zvečer
v vseh svojih prostorih.

Nagrade v znesku \$100.00 se bodo razdelile najpomembnejšim, najlepšim, najrevnejšim in najbolj komičnim skupinam, kakor tudi posameznim grdim in lepim maskam.

Vstopnina 50c za odrasle
in za maske.

Za obilen poset vabi odbor S. N. D.

AKCIJA ZA "OČIŠČENJE" CLEVELANDA.

CLEVELAND-COLLINWOOD, O. — Zadnje tedne se v Clevelandu mnogo piše o graftu ter o policijskem protežiranju korupcije. Rev. DeBow, duhovnik neke protestantovske cerkve se je spravil nad varstvenega direktorja Barry-ja z zelo ostro pridigo v svoji cerkvi, pridigal pa je tako, kot da govori na shodu na Public Square. In tako je govor prišel v naše dnevno časopisje. DeBow zatrjuje na naslov Barryja, da je Cleveland "open town", kjer imajo kriminalci, prostitutke in butlegarji zaščito policije. Prav gotovo je, da imajo nekateri zaščito višjih policijskih oficirjev in politišnov. Kar pa se tiče navadnih patrolmanov, so reveži kot delavci v tovarnah: Kolikokrat bi lahko položili roko na enega ali drugega znanega kriminalca, pa rajše zamiže in se mu ognejo. Če takega kršitelja postav primejo in ga pritirajo drugi dan pred sodnika, mora policaj proti njemu pričati. Kdo ve, če ni sodnik zločinca prijatelj, oziroma, če ni sodnik pod vplivom politišnov, ki skrbe, da so "boljši" zločinci protežirani. In tako se često dogaja, da je aretiranec oproščen, policaj pa je v "blamaži", razen tega pa je še okaran od tega ali onega svojih predpostavljanih, ker se je "pomotil".

Kot druga velika ameriška mesta, ima tudi Cleveland "črni pas" (black belt), kjer žive zamorci. Ta se tukaj razteza od E. 30 do 55 na Central, Scovil in Woodland Ave. Kdor pozna razmere med črnici, ve, da jih je le malo, ki znajo čitati in pisati. Sistem v južnih državah je zahteval, da morajo biti črnici v čimvečji nevednosti. Ker jim je bila izobrazba odklonjena, so se morali zanimati za kaj drugega, in to drugo je bilo mnogokrat kaj jako slabega. Razumejo se dobro na igranje za denar; posebno jim je priljubljeno kockanje (shaking dice. "Come, seven or eleven, come, baby needs new shoes!") Ne brigajo se, kaj bo jutri. In kadar papa izgubi in ker ne ve, kje bi dobil, se zateče k tatvini ali ropu.

Pastor DeBow je hud tudi zato, ker so ga v "črnem pasu" zamorke kar podnevu vabile: "Come, baby". Mislim, da ni zašel v oni kraj, da se pobriga za duše, kajti protestantje itak niso verjeli, da ima črnek dušo. Bil je suženj in smatran za žival, odrekli so mu vzgojo, sedaj pa jih zmerjajo za posledice, katere so zakrivili belopoltni svetohlinci.

Zamorci imajo v mestni zbornici tri koncilmane, torej dva več kot Slovenci. Zamorski koncilmán Flemming je sedaj pod obotžbo, da je prejemal podkupnino. In to ni prav nič senzacionalno "odkritje".

DeBowi, Barryi, Millerji itd. ne bodo spremenili položaja. Aretirali so nekaj oseb, dobili par pintov prepovedane pijače in zaprli nekaj lokalov. To čiščenje traja nekaj časa, potem utihne, in zopet je vse kakor poprej. Pastor ni rešil vprašanja, kam s temi ljudmi, ki se preživljajo na ta način. On pridiga oblastim: "Očistite te okraje!" In če jih policija skuša očistiti na eni strani, se "nečistost" preseli na drugo. Kam naj ljudje, ki so zašli v nižine, gredo? Iskati pošteno delo? Saj je poštenih delavcev po tri za vsako pošteno delo. Karakterjem nižin ne kaže drugega kakor ostati kjer so, kajti sistem je tak, da jim ne nudi izhoda. Duhovniki se brigajo le za duše, ali kako naj duša ostane v telesu, to ni njih briga, peča pa se s tem vprašanjem socializem, in le ta ga bo rešil v korist splošnosti. — Frank Barbič.

MAŠKARADA SLOV. NAR. DOMA V WAUKEGANU.

WAUKEGAN, ILL. — V soboto 9. februarja se vrši običajna maškarada S.N.D., ki je za našo naselbino posebnost. Ples bo v obeh dvoranah. Izbrane maske dobe darila. Vstopnina je 50c. Za maske je bila prejšnja leta dolar, letos pa plačajo toliko kot drugi — torej jim je za polovico znižana. Pričakujemo jih izredno mnogo.

Listu v podporo.

II. izkaz.

Cleveland, O.: Klub št. 27, JSZ., \$25; po \$1: Frank Somrak in Joseph Kunčič, skupaj \$27.00.
 Krays, Pa.: Po 50c: Anton Hribar, Frank Naglič st., Henrik Pečarič, Frank Demojzes in L. S.; po 25c: Frank Naglič ml. in Daniel Ošaben; Tony Bucher, 15c, skupaj \$3.15 (poslal L. Sterle).
 Chicago, Ill.: Math Videgar, \$1; Neimenovana, 50c, skupaj \$1.50.
 Milwaukee, Wis.: Po \$1: John Čamernik in Anton Vacek, skupaj \$2.00, (poslal Jos. Krainz).
 Nanticoke, Pa.: Po 50c: Frank Kovach in John Zelenik, skupaj \$1.00 (poslal Fr. Kovach).
 Detroit, Mich.: Joseph Menton \$3; Anton Jurca \$1, skupaj \$4.00.
 Morley, Colo.: Tony Slavec, 50c.
 Algonquin, Ill.: Anton Mladich, \$1.00.
 Universal, Ind.: Frank Juvan, \$1.20.
 Canonsburg, Pa.: John Chesnik, 50c.
 Duluth, Minn.: John Kobi, 25c.
 Livingston, Ill.: Frank Novak, 50c.
 Waukegan, Ill.: Martin Judnich, 50c.
 Johnstown, Pa.: Ilija Bubalo, \$3.00.
 Clairton, Pa.: Mike Cebašek, \$1.00.
 Skupaj v tem izkazu \$47.10, prejšnji izkaz \$15.10, skupaj \$62.20.

Žensko društvo "Nada" št. 102 S. N. P. J., CHICAGO, ILL.

v soboto 9. februarja ob 8. zvečer v dvorani S. N. P. J.,
2657 So. Lawndale Ave.

VELIKA MAŠKARADA

Vstopnina 50c. Dober orkester!

Pridejo bratje in sestre S. N. P. J., rojaki in rojakinje, in pa maskiranci vseh vrst. **Za izbrane maske darila.** Maskirani ali ne, me vas vabimo, da pridete! — "Nada".

Agitatorji na delu.

Naročnin na "Proletarca" so poslali:

Anton Jankovich, Cleveland O.	15
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	9
Jake Rupnick, Sheboygan, Wis.	5
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	4
John Vitez, Detroit, Mich.	4
Frank Juvan, Universal, Ind.	3
John Kobal, Johnstown, Pa.	3
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2
John Terčelj, Strabane, Pa.	2
Anton Vičič, Chicago, Ill.	2
Frank Medvešek, Slickville, Pa.	2
Mike Cebašek, Clairton, Pa.	2
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis.	2
Tony Zupančič, Point Marion, Pa.	2
John R. Sprohar, Chicago, Ill.	1
Frank Ilersich, Virden, Ill.	1
Frank Gassar, Philippi, W. Va.	1
Paul Slabe, West Park, O.	1
Frank Podboy, Park Hill, Pa.	1
Joseph Paulich, Delmont, Pa.	1
John Kobi, Duluth, Minn.	1
Joseph F. Durn, Collinwood, O.	1
Frances Artach, No. Chicago, Ill.	1

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Dr. Otis M. Walter

Zdravnik in kirurg

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

Frank Mivšek

COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno, higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

SLOVENSKA DELAVSKA ZADRUŽNA ZVEZA V CLEVELANDU.

(Ob njeni petnajstletnici.)

(Nadaljevanje.)

Anton Kristan, veščak na združnem polju in prvi med prvimi v slovenskem združništvu, ima v spominski knjižici Slovenske delavske združne zveze sledeči zanimiv članek pod naslovom "Združna epistola":

V teku mojega 25 letnega dela na združnem polju sem napisal nebroj člankov o vrednosti in važnosti in pomenu konzumno-združne organizacije. Vendar, ko jemljem pero, da za Vašo 15 letnico — za jubilej Vaše S. D. Z. Z. — napišem nekaj, sem nekako v zadregi. Bil sem v Clevelandu na mesečnem sestanku delničarjev SDZZ., obiskal Vaše prodajalne in se mnogo, mnogo razgovarjal s posameznimi funkcionarji. Vem, da je vsak početek zelo težak. Vem, da je razvojna pot vsakega resnega početka trnjeva in bridka. Vem, da združniški pionirji nimajo nikjer poslano na rožicah.

Temeljne misli vsega in slehernega združnega udejstvovanja so — samopomoč, vzajemno podpomaganje, skupno delo za skupnim ciljem.

Samopomoč! Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal — tako so naš učili naši očetje. Tako govori ljudstvo med seboj. Brez lastnega natezanja, brez svoje energije, volje, moči — brez "hoteti" in "narediti", ni moči dočakati uspeha.

Če že tistemu, ki si sam pomaga, to je: ki prime junaško za delo sam in zaviha rokave, pomaga še Bog,

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zloga avtomobilskih potrebščin. Popravljamo avtomobile. Se priporočava Slovincem.

John Thaler & Ciril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

(kar pomeni dejansko: *usodo*) potem je tu že vzajemna pomoč dveh: individuja in čeznaturne sile.

Dva pa že tvorita skupnost.

V temeljnih načelih zadrugarstva je tedaj povdarjeno: potruži se sam, poišči tovarišev in v skupnem delu bo uspeh.

Rochdalski tkalci so leta 1843.—44. ta temeljna načela preizkusili. In postali so pionirji danes že ves kulturni svet obsegajočega gibanja.

Seveda so bili takrat vse drugi časi! Takrat je bilo za rochdalske tkalce in njihove posnemalce prvo in glavno vprašanje: pocenjenje najpotrebnejših živil, moke, kruha. Takrat je misel po konzumni zadrugi vzklikla iz najprimitivnejše življenjske potrebe. Gospodarji so tkalce prisilili s svojim nečloveškim postopanjem v stavko, štacunarji pa so stavkujočim zaprli

svoje prodajalne, češ: ker ne delate, ne bode ob tdnu mogli plačati. In nekaj delavcev se je iz tega naučilo to, da je treba, da si pomagajo odslej sami. In tako je nastala prva konzumna zadruga, ki si je nadela nalogo: Združimo se, zložimo skupaj vsak po en delež v denarju, izvolimo izmed sebe odbor, ki bo vodil delo, določimo izmed sebe one, ki bodo nadzorovali delo in račune — vsak imej enake pravice in dolžnosti; blago kupujemo na debelo, takoj ga plačajmo, da ga bomo ceneje dobili, odjemalci — člani naše združitve — ga morajo koj plačati. Oddajali bomo na drobno po tržnih cenah, ob koncu leta pa presežek razdelimo po kvoti, kolikor je kdo jemal ali pa po dogovoru uporabimo v prid splošnosti.

Otvorjena prva konzumna prodajalna je dobra delovala. Nji so se pridružile druge in v nekaj letih je bilo zadržno gibanje po Angleškem tako razširjeno, da so se obstoječe konzumne zadruge združile v Zvezo konzumnih zadrug, ki naj vrši vsa ona dela, ki jih je treba v vzgojnem, organizatornem in taktičnem pogledu skupno v interesu vsega združništva izvrševati.

Z VSEM OPREMLJENE SOBE V NAJEM.

Kadar potrebujete gorke z vsem opremljene sobe, v katerih si lahko tudi sami kuhate, ako želite, se oglasite pri rojaku, ki vam bo dobro postregel po zmerni najemini. Naše poslopje s sobami se nahaja na dobrem prometnem kraju v Chicagu v obližju pouličnih železnic Madison, Ashland in Lake Street in bližini Lake St. nadulične železnice.

Priporočam se tudi onim rojakom, ki potujejo skozi Chicago, ali so tukaj po opravkih, da se oglasijo pri meni za prenočišča.

JOHN POTOKAR

1749 West Maypole Ave., Chicago, Ill.
Tel. West 2354.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., in od 6. do 8. zvečer izvzema srede in nedelje.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski
ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

PRIPOROČILO ROJAKOM V JOHNSTOWNU IN OKOLICI.

Naznanjam, da sem prejel vzorce krasnega stenskega papirja za leto 1929, katere na željo prinesem na vaš dom, kjer si jih lahko poljubno izberete. Nadalje se priporočam za papiranje vašega doma, za barvanje (pleskanje) sob in hiše bodisi znotraj ali zunaj. Dela izvršujem po vaši želji in v popolno zadovoljstvo. Jamčim dobro, trpežno delo in dobro kakovost blaga. Cene zmerne. Oglasite se, ali pa pišite na naslov:

ANDREW WIDRICH,

Painter & Paperhanger
706 Forest Ave. (Moxham) Johnstown, Pa.
(Poštni naslov, R. D. 7, Box 103).
City Phone 34-48 J.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Nekaj let potem so ustanovili Velenakupno družbo angleških konzumnih zadrug, da organizirajo z njo skupni nakup in začetno s prvimi poizkusi zadrugne produkcije . . . Še nekaj let pozneje pa so ustvarili temelj mednarodne zadrugne zveze v Londonu.

Ko sem v Ameriki razgledoval naše slovenske konzumne zadrug, sem moral konstatirati, da so ustanovitelji vse premalo poznali idejo, namen in svrhu ter seve še manj zgodovino konzumnega združništva. Zato sem skoraj v zadregi, kajti ne bi rad, da bi me kdo napačno razumel in seveda zato po nepotrebnim zameril.

Vse konzumne zadrug naših slovenskih rojakov so šle — mimo načel ročdelskih tkalcev. Prodajajo preveč na "up", so bolj delniške družbe kot zadrug in, kar je prečudno, niso v nikaki zvezi z zadrugno zvezo svoje države, še manj seve z zadrugno Centralo U. S. A. v New Yorku.

V naselbini, kjer je slovenska zadrugna prodajalna v lepih, prekrasnih lokalih, kjer so dani vsi pogoji za najlepši razmah — obstoja tudi vzorna finska konzumna zadruga. Slovenska stoji zase, sama, kot cerkev na hribu — finska pa je članica državne zveze in seve tudi Zvezne centrale. Finski člani dobivajo v svojih zadrugnih prodajalnah zadrugni vestnik državne zveze in funkcionarji bulletine Zvezne centrale. Delegati finske zadrug hodijo na vse državne sestanke, konference in meetinge . . . Slovenska zadrugna prodajalna je doslej odklanjala članstvo v Zvezo, ker je — previsoka članarina . . . Finska raste, naša — stoji.

Zadrugna prodajalna temelji na skupnosti; zadrugni pokret je v skupnosti.

Čital sem v zadnjih mesecih par žalostnih naznanil, da se je "zadrugna prodajalna" razdružila in odala rojaku N. N., ki jo je prevzel in jo bo z uspehom vodil. Razumel sem, ker celo mogočen hrast, če je sam sredi poljane, pade kot žrtev vetrov in neurja.

In kako ne bi: sama zase in sama nase navezana mala zadrugna prodajalna?

Zato mili rojaki: v skupnosti, zedinjeni z enako čutečimi je zajamčen uspeh. Brez vzorov ni vzornikov, brez stika z naprednejšimi, brez zadrugne izobrazbe — pa ni napredka.

Ob 15 letnici Vaše Slovenske Delavske Zadrugne Zveze želim Vašemu delu ves uspeh. Uspešno pa delujejo le konzumne zadrug, če se drže potov, ki so jih začrtali ročdelski pionirji. Zgodovina angleškega združništva naj vam bo sveto pismo, ki je vir zadrugnih modrosti. Ob 30 letnici se boste prepričali, da so tabele zadrugne zaveze, ki so jih napisali angleški delavci, res prvi evangelij našega svetega pisma. V tem znamenje pa bomo zmagali.

Tiskovni fond za angleško prilogo "Proletarca"

West Allis, Wis.: Nabrano na konferenci klubov in društev "Izobraževalne akcije JSZ." za severni Illinois in Wisconsin, \$15.15. Prispevali so: Joseph Radelj st., \$4; Anton Demšar \$1.50; po \$1: Victor Petek, Jacob Rožič, Martin Rožič, Frank Perko, Frank Kralj, Chas. Pogorelec in John Rezel; Louis Kužnik, 65c; po 50c: Frank Novak, Joe Oblak, Math Tamshe in Frank Bucher. (Nabral Joseph Radelj st.)

Clairton, Pa.: Mike Cebašek, \$1.00.

Waukegan, Ill.: Anna Mahnich, 40c.

Morley, Colo.: Tony Slavec, 50c.

Skupaj \$17.05, prejšnji izkaz \$386.24, skupaj do 4. feb. 1929 \$403.29. Manjka še da bo dosežena minimalna vsota \$93.71.

Pred in po flu

Da se obranite influence, vzemite redno

TRINERJEVO GRENKO VINO

najboljše zdravilo za povzdigo odporne sile v telesu. Vsebuje dvojno delo: vam očisti čreva in ojača ves sistem. Ako ste pozabili izvršiti to in niste ušli flu, potem vzemite Trinerjevo grenko vino, za povrnitev življanske moči, in zavarovanje posledic flu. Ta bolezen vas pusti oslabele. Trinerjevo grenko vino povrne izčrpano zdravje, izboljša apetit in poveča prebavnost. Je zelo prikljubljena tonika, njene zmesi so tako sestavljene, da ni boljšega za mesece influence. Dobi se v vseh lekarnah, vrednostni kupon v vsakem zavoju, brezplačni vzorec se dobi pri Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

OBIČAJ

in prijatelj velikokrat odločujeta o usodi našega življenja. Vložna knjižica je SIGUREN prijatelj. In takega prijatelja je prav lahko dobiti, samo ako ga hočete. Začnite hraniti in napravite iz tega običaj, da boste prihranek vsak teden vložili v

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

O pripravah za velikonočni izlet v Jugoslavijo povprašajte v potniškem oddelku naše banke.

